

ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ

ΤΟΜΟΣ ΤΡΙΑΚΟΣΤΟΣ ΤΡΙΤΟΣ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ

1943

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & Σ^{ΙΑ} Α.Ε.
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ",
38 — ΣΤΑΔΙΟΥ — 38
ΑΘΗΝΑΙ

Ε.Κ.Δ. της Κ.τ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

BLAISE PASCAL

ΛΟΓΟΣ ΓΙΑ ΤΑ ΠΑΘΗ ΤΟΥ ΕΡΩΤΑ

Ὁ ἄνθρωπος γεννήθηκε γιὰ νὰ σκέπτεται· δὲν περνᾷ, λοιπόν, στιγμή χωρὶς νὰ σκέπτεται· οἱ καθαρὲς σκέψεις, ὅμως, πού θὰ τὸν ἔκαναν εὐτυχισμένο ἂν μπορούσε πάντα νὰ τὶς ὑπομένει, τὸν κουράζουν καὶ τὸν καταβάλλουν. Εἶναι μιὰ δμοιόμορφη ζωὴ, μὲ τὴν ὁποία δὲ μπορεῖ νὰ συμμορφωθεῖ· τοῦ χρειάζεται μετακίνηση καὶ δράση, εἶναι, δηλαδή, ἀνάγκη νὰ ταράζεται καμμιά φορὰ ἀπὸ πάθη, πού νιώθει στὴν καρδιά του πηγῆς τόσο ζωντανῆς καὶ τόσο βαθειῆς.

Τὰ πάθη πού ταιριάζουν περισσότερο στὸν ἄνθρωπο καὶ πού κλείνουν μέσα τους πολλὰ ἄλλα, εἶναι ὁ ἔρωτας κι' ἡ φιλοδοξία: δὲν ἔχουν κανένα σύνδεσμο μεταξύ τους, ὡστόσο τὰ συνδυάζουμε ἀρκετὰ συχνά· ἀδυνατίζουν, ὅμως, τὸ ἓνα τὸ ἄλλο ἀμοιβαῖα, γιὰ νὰ μὴν ποῦμε ὅτι ἀλληλοκαταστρέφονται.

Ὅσο ἀπλωμα κι' ἂν ἔχει τὸ πνεῦμα μας, εἴμαστε ἱκανοὶ μόνο γιὰ ἓνα μεγάλο πάθος· γι' αὐτό, δταν ὁ ἔρωτας κι' ἡ φιλοδοξία συντυχαίνουν, εἶναι μεγάλα μόνο στὸ μισὸ ἀπ' ὅ,τι θὰ ἦταν ἂν ὑπῆρχε μόνο ὁ ἓνας ἢ ἡ ἄλλη. Ἡ ἡλικία δὲν προσδιορίζει οὔτε τὴν ἀρχή, οὔτε τὸ τέλος τῶν δύο αὐτῶν παθῶν· γεννιοῦνται ἀπὸ τὰ πρῶτα χρόνια μας καὶ διατηροῦνται πολὺ συχνά ὡς τὸν τάφο. Ὅστόσο, ἐπειδὴ ζητοῦν μεγάλη φλόγα, οἱ νέοι εἶναι πιὸ κατάλληλοι γι' αὐτά, καὶ φαίνεται ν' ἀργοπορεῖ ὁ ρυθμὸς τους μὲ τὰ χρόνια· αὐτὸ εἶναι, ὡστόσο, πολὺ σπάνιο.

Ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἀθλια σύντομη. Τὴ μετροῦμε ἀπὸ τὸ πρῶτο μπάσιμό μας στὸν κόσμο· ἐγὼ θάθελα νὰ τὴ μετρήσω μόνον ἀφ' ὅτου γεννιέται τὸ λογικὸ κι' ἀφ' ὅτου ἀρχίζει νὰ μᾶς συγκλονίζει τὸ λογικὸ, πράγμα πού δὲ συμβαίνει συνήθως πρὶν ἀπὸ τὰ εἴκοσί μας χρόνια. Πρὶν ἀπ' αὐτὸ τὸ ὄριο, εἴμαστε παιδιὰ· κι' ἓνα παιδί δὲν εἶναι ἄνθρωπος.

Πόσο εἶναι εὐτυχισμένη μιὰ ζωὴ, πού ἀρχίζει μὲ τὸν ἔρωτα καὶ τελειώνει μὲ τὴν φιλοδοξία! Ἄν ἦταν νὰ διαλέξω μιὰ ζωὴ, αὐτὴν θάπαιρνα. Ὅσο ἔχουμε φλόγα, εἴμαστε ἀξιαγάπητοι· ἡ φλόγα αὐτὴ, ὅμως, σβήνει, χάνεται: τότε, πόσο εἶναι ἁμορφὴ καὶ μεγάλη ἡ θέση γιὰ τὴν φιλοδοξία! Ἡ

τρικυμισμένη ζωὴ εἶναι εὐχάριστη στὰ μεγάλα πνεύματα, ὅσα ὅμως εἶναι μέτρια, δὲ βρίσκουν σ' αὐτὴ καμμιάν εὐχαρίστηση· εἶναι μηχανῆς παντοῦ. Γι' αὐτό, δταν ὁ ἔρωτας κι' ἡ φιλοδοξία ἀρχίζουν καὶ τελειώνουν τὴ ζωὴ, βρισκόμαστε στὴν πιὸ εὐτυχισμένη κατάσταση, γιὰ τὴν ὁποία εἶναι ἱκανὴ ἡ ἀνθρώπινη φύση.

Ὅσο περισσότερο πνεῦμα ἔχουμε, τόσο εἶναι μεγαλύτερα τὰ πάθη, γιατί ἀφοῦ τὰ πάθη εἶναι αἰσθήματα καὶ σκέψεις, πού ἀνήκουν καθαρὰ στὸ πνεῦμα, μολονότι προκαλοῦνται ἀπὸ τὸ σῶμα, εἶναι φανερόν ὅτι εἶναι τὸ ἴδιο τὸ πνεῦμα, κι' ἔτσι γιομίζουν ὅλη τὴν περιεκτικότητά του. Μιλῶ μόνο γιὰ τὰ φλογερά πάθη, γιατί ἄλλα συχνά ἀνακατεύονται μεταξὺ τους καὶ προξενοῦν μιὰ πολὺ ἄβολη σύγχυση· αὐτὸ ὅμως δὲ γίνεται ποτέ στὰ πάθη πού ἔχουν πνεῦμα.

Σὲ μιὰ μεγάλη ψυχὴ ὅλα εἶναι μεγάλα. Ρωτοῦν ἂν πρέπει ν' ἀγαποῦμε. Αὐτὸ δὲν πρέπει νὰ τὸ ρωτοῦμε, πρέπει νὰ τὸ αἰσθανόμαστε. Δὲ συζητοῦμε ποτέ γι' αὐτό, φερνόμαστε σ' αὐτὸ κι' ἔχουμε τὴν εὐχαρίστηση νὰ γελιόμαστε δταν συμβουλευόμαστε.

Ἡ ἐνάργεια τοῦ πνεύματος προκαλεῖ ἐπίσης τὴν ἐνάργεια τοῦ πάθους· γι' αὐτὸ ἓνα μεγάλο καὶ καθαρὸ πνεῦμα ἀγαπᾷ φλογερά καὶ βλέπει ξεκάθαρα ὅ,τι ἀγαπᾷ.

Υπάρχουν δύο εἰδῶν πνεύματα, τὸ ἓνα γεωμετρικὸ καὶ τὸ ἄλλο πού μπορούμε νὰ τὸ ἀποκαλέσουμε λεπτό. Τὸ πρῶτο ἔχει ἀπόψεις ἀργές, σκληρές καὶ ἀλύγιστες· ἀλλὰ τὸ δεύτερο ἔχει μιὰν εὐλυγισία στὴ σκέψη, πού τὴν ἐφαρμόζει ταυτόχρονα στὰ διάφορα ἀξιαγάπητα μέρη ἐκείνου πού ἀγαπᾷ. Ἀπὸ τὰ μάτια πηγαίνει στὴν καρδιά κι' ἀπὸ τὴν ἐξωτερικὴ κίνηση ξέρει τί συμβαίνει μέσα. Πόση εὐχαρίστηση δίνει ὁ ἔρωτας, δταν ἔχουμε μαζί καὶ τὰ δύο αὐτὰ πνεύματα! Γιατὶ κατέχουμε συνάμα τὴ δύναμη καὶ τὴν εὐλυγισία τοῦ πνεύματος, πού εἶναι πολὺ ἀναγκαῖες γιὰ τὴν εὐγλωττία δύο προσώπων.

Γεννιόμαστε μ' ἓνα ἐρωτικὸ χαρακτήρα· στὶς καρδιές μας, πού ἀναπτύσσεται ὅσο τελειοποιεῖται τὸ πνεῦμα καὶ μᾶς ὁδηγεῖ ν' ἀγαποῦμε ὅ,τι μᾶς φαίνεται ἁμορφὸ, χωρὶς ποτέ νὰ μᾶς ἔχουν πεί τί εἶναι τοῦτο

Ποιός ἀμφιβάλλει, ἐπειτ' ἀπ' αὐτό, ὅτι εἴμαστε στὸν κόσμον μόνο γιὰ ν' ἀγαποῦμε; Πραγματικά, ἀδίκως τὸ κρύβουμε ἀπὸ τὸν ἑαυτό μας, ἀγαποῦμε πάντα. Καὶ στὰ πράγματα ἀκόμα, ὅπου φαίνεται ὅτι εἴμαστε ἀποχωρισμένοι ἀπὸ τὸν ἔρωτα, ὁ ἔρωτας βρίσκεται μυστικά καὶ κρυφά, καὶ εἶναι ἀδύνατο νὰ μπορεῖ ὁ ἄνθρωπος νὰ ζήσει μιὰ στιγμή χωρὶς αὐτόν.

Ὁ ἄνθρωπος δὲ μπορεῖ νὰ μείνει μὲ τὸν ἑαυτό του· ὡστόσο ἀγαπᾷ: πρέπει, λοιπόν, ν' ἀναζητήσει ἄλλου τί ν' ἀγαπήσει. Δὲ μπορεῖ νὰ τὸ βρεῖ, παρὰ στὴν ὁμορφιά· καθώς, ὁμοίως, εἶναι ὁ ἴδιος τ' ὠραιότερο πλάσμα πού ἔφτιασε ποτὲ ὁ Θεός, πρέπει νὰ βρεῖ στὸν ἑαυτό του τὸ πρότυπο τῆς ὁμορφιάς αὐτῆς, πού ἀναζητᾷ ἔξω. Ὁ καθένας μπορεῖ νὰ παρατηρήσει στὸν ἑαυτό του τίς πρῶτες ἀχτίδες· κι ἀνάλογα μὲ τὴν ἀντίληψή μας ὅτι αὐτό, πού εἶναι ἔξω, ταιριάζει μὲ τὸ πρότυπό μας ἢ ἀπομακρύνεται, σχηματίζουμε ἰδέες γιὰ ὁμορφιά ἢ γιὰ ἀσχήμια γιὰ ὅλα τὰ πράγματα. Ὡστόσο, μολονότι ὁ ἄνθρωπος ἀναζητεῖ μὲ τί νὰ γιομίσει τὸ μεγάλο κενὸ πού ἔκανε βγαίνοντας ἀπὸ τὸν ἑαυτό του, δὲ μπορεῖ ἐντότοις νὰ ἱκανοποιηθεῖ μὲ κάθε λογῆς ἀντικείμενα. Ἡ καρδιά του εἶναι πολὺ πλατεῖα· πρέπει τουλάχιστον νὰναι κάτι, πού νὰ τοῦ μοιάζει καὶ πού νὰ τὸν πλησιάζει ὅσο μπορεῖ πιὸ κοντά. Γι' αὐτὸ ἡ ὁμορφιά πού μπορεῖ νὰ ἱκανοποιήσῃ τὸν ἄνθρωπο συνίσταται ὄχι μόνο στὸ τρεπούμενο, ἀλλὰ καὶ στὴν ὁμοιότητα: τὴν περιορίζει καὶ τὴν κλείνει μέσα στὴ διαφορὰ τοῦ φύλου.

Ἡ φύση ἀποτύπωνε τόσο καλὰ αὐτὴ τὴν ἀλήθεια στὶς ψυχές μας, ὥστε τὸ βρίσκουμε τοῦτο ὀλότελα ρυθμισμένο· δὲ χρειάζεται καθόλου τέχνη, οὔτε μελέτη· φαίνεται, μάλιστα, νὰχομε νὰ γιομίσουμε μιὰ θέση στὶς καρδιές μας, καὶ πού πράγματι γιομίζει. Αὐτό, ὁμοίως, τὸ νιώθουμε καλύτερα ἀπ' ὅτι μπορούμε νὰ τὸ ποῦμε. Μόνο ἐκεῖνοι πού ξέρουν νὰ μπερδεύουν καὶ νὰ περιφρονοῦν τίς ἰδέες τους, δὲν τὸ βλέπουν.

Μολονότι ἡ γενικὴ αὐτὴ ἰδέα γιὰ τὴν ὁμορφιά εἶναι χαραγμένη στὸ βάθος τῶν ψυχῶν μας μὲ ἀσθηστους χαρακτήρες, ὡστόσο παίρνει πολὺ μεγάλες διαφορὰς στὴν ξεχωριστὴ ἐφαρμογὴ· συμβαίνει, ὁμοίως, τοῦτο μόνο στὸν τρόπο πού ἀντικρύζουμε ὅτι ἀρέσει. Γιατί δὲν ἐπιθυμοῦμε ἀπλῶς μιὰν ὁμορφιά, ἀλλὰ ποθοῦμε σ' αὐτὴ χίλιες δυὸ περιστάσεις, πού ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὴ διάθεση πού βρισκόμαστε· καὶ μ' αὐτὴ τὴν ἔννοια μπορούμε νὰ ποῦμε ὅτι ὁ καθένας ἔχει τὸ πρωτότυπο τῆς ὁμορφιάς του, πού ἀναζητᾷ τὸ ἀντίγραφο τῆς στὴν ἐκλεκτὴ κοινωνία. Ὡστόσο, οἱ γυναῖκες προσδιορίζουν συχνὰ αὐτὸ τὸ πρωτότυπο. Καθὼς κυριαρχοῦν ἀπόλυτα στὸ πνεῦμα τῶν ἀνδρῶν, ζωγραφίζουν σ' αὐτό ἢ τὰ μέρη τῆς ὁμορφιάς πού ἔχουν ἢ ἐκεῖνα πού ἐκτιμοῦν, καὶ προσθέτουν μ' αὐτὸ τὸ μέσο στὴ ριζικὴ αὐτὴ

ὁμορφιά ὅτι τοὺς ἀρέσει. Γι' αὐτὸ ὑπάρχει ἓνας αἰῶνας γιὰ τίς ξανθιές, ἓνας ἄλλος γιὰ τίς μελαχροινές, καὶ τὸ μοῖρασμα τῶν γυναικῶν στὴν ἐκτίμηση γιὰ τίς μὲν ἢ τίς δέ, προκαλεῖ ἐπίσης καὶ τὸ μοῖρασμα τῶν ἀνδρῶν στὸν ἴδιο καιρὸ γιὰ τίς μὲν καὶ γιὰ τίς δέ. Ἀκόμα κι' ἡ μόδα κι' οἱ τόποι κανονίζουν συχνὰ αὐτὸ πού λέμε ὁμορφιά. Εἶναι παράξενο ν' ἀνακατεῦεται τόσο πολὺ ἡ συνήθεια στὰ πάθη μας. Αὐτὸ δὲν ἐμποδίζει νάχει ὁ καθένας τὴν ἰδέα του γιὰ ὁμορφιά, πού σύμφωνα μ' αὐτὴ κρίνει τίς ἄλλες καὶ πού τίς ἀνάγει σ' αὐτὴν σύμφωνα μ' αὐτὴ τὴν ἀρχή, ἓνας ἐραστῆς βρίσκει τὴν ἐρωμένη του ὠραιότερη καὶ τὴν προτείνει γιὰ παράδειγμα.

Ἡ ὁμορφιά μοιράζεται σὲ χίλιους δυὸ διαφορὸς τρόπους. Τὸ πιὸ κατάλληλο ὑποκείμενο γιὰ νὰ τὴν ὑποστηρίξει, εἶναι μιὰ γυναίκα. Ὄταν ἔχει πνεῦμα, τὴ ζωντανεύει καὶ τὴν ἀναδείχνει θαυμαστά. Ἄν μιὰ γυναίκα θέλει ν' ἀρέσει καὶ κατέχει τὰ πλεονεκτήματα τῆς ὁμορφιάς, ἢ τουλάχιστον ἓνα μέρος, θὰ πετύχει· κι' ἂν ἀκόμα, μάλιστα, οἱ ἄνδρες φυλαγόντουσαν λίγο, ἢ γυναίκα, καὶ νὰ μὴ προσπαθοῦσε, θὰκανε ν' ἀγαπηθεῖ. Ὑπάρχει μιὰ θέση ἀναμονῆς στὴν καρδιά τους, θὰ θρονιάζοταν ἐκεῖ.

Ὁ ἄνθρωπος εἶναι γεννημένος γιὰ τὴν εὐχαρίστηση: τὸ νιώθει, δὲ χρειάζεται καμμιά ἄλλη ἀπόδειξη. Ἀκολουθεῖ, λοιπόν, τὸ λογικὸ του παραδινόμενος στὴν εὐχαρίστηση. Συχνότατα, ὁμοίως, αἰσθάνεται τὸ πάθος στὴν καρδιά του, χωρὶς νὰ ξέρει ἀπὸ πού ἄρχισε.

Μιὰ ἀληθινὴ ἢ ψεύτικη εὐχαρίστηση μπορεῖ νὰ γιομίσει τὸ ἴδιο τὸ πνεῦμα. Γιατί, τί ἐνδιαφέρει νάναι ψεύτικη αὐτὴ ἢ εὐχαρίστηση, φτάνει νάμαστε πεπεισμένοι ὅτι εἶναι ἀληθινὴ;

Μὲ τὸ νὰ μιλάμε γιὰ ἔρωτα, ἐρωτευόμαστε. Δὲν ὑπάρχει τίποτε τόσο εὐκόλο, εἶναι τὸ φυσικώτερο πάθος στὸν ἄνθρωπο.

Ὁ ἔρωτας δὲν ἔχει ἡλικία· εἶναι πάντα σὰ νὰ γεννιέται. Οἱ ποιητὲς μᾶς τὸ εἶπαν· γι' αὐτὸ μᾶς τὸν παρασταίνουν σὰν παιδί. Χωρὶς, ὁμοίως, νὰ τοὺς ρωτήσουμε τίποτε, τὸ νιώθουμε.

Ὁ ἔρωτας δίνει πνεῦμα καὶ κρατιέται μὲ τὸ πνεῦμα. Χρειάζεται ἐπιδεξιότητα γιὰ ν' ἀγαποῦμε. Ἐξαντλοῦμε κάθε μέρα τοὺς τρόπους πῶς ν' ἀρέσουμε· ὡστόσο πρέπει ν' ἀρέσουμε κι' ἀρέσουμε.

Ἐχομε μιὰ πηγὴν ἐγωῖσμου, πού μᾶς παρουσιάζει στὸν ἑαυτό μας σὰ νὰ μπορούμε νὰ γιομίσουμε πολλές θέσεις ἔξω ἀπὸ μᾶς· αὐτὸ εἶναι ἡ αἰτία πού χαιρόμαστε πολὺ νὰ μᾶς ἀγαποῦν. Καθὼς τὸ ἐπιθυμοῦμε φλογερά, τὸ παρατηροῦμε γρήγορα καὶ τὸ ἀναγνωρίζουμε στὰ μάτια τοῦ προσώπου πού ἀγαπᾷ. Γιατί τὰ μάτια εἶναι οἱ ἐρμηνευτὲς τῆς καρδιάς· τὴ γλώσσα τους, ὁμοίως, τὴν καταλαβαίνει μόνον ὁποιος ἔχει συμφέρον.

Ὁ ἄνθρωπος μόνος του εἶναι κάτι τὸ ἀτελές· πρέπει νὰ βρεῖ ἕνα δεύτερο γιὰ νὰ εἶναι εὐτυχισμένος. Τὸν ἀναζητᾷ συχνότατα στὴν ἰσότητα τῶν ὄρων, ἐπειδὴ σ' αὐτὴ συναντιοῦνται εὐκολώτερα ἢ ἐλευθερία κι' ἢ εὐκαιρία νὰ ἐκδηλωθεῖ. Ὡστόσο πᾶμε καμμιὰ φορά πολὺ πιὸ ψηλὰ καὶ νιώθουμε νὰ μεγαλώνει ἢ φλόγα, μολονότι δὲν τολμοῦμε νὰ τὸ ποῦμε σ' ἐκείνη πού τὴν ἀναφε.

Ὅταν ἀγαποῦμε μιὰ γυναῖκα χωρὶς ἰσότητα ὄρων, ἢ φιλοδοξία, μπορεῖ νὰ συνοδεύει τὴν ἀρχὴ τοῦ ἔρωτα σὲ λίγο καιρὸν, ὅμως, κυριαρχεῖ. Εἶναι ἕνας τύραννος πού δὲν ἀνέχεται καθόλου σύντροφο, θέλει νὰ ναι μόνος· πρέπει ὅλα τὰ πάθη νὰ λυγίζουν ἢ νὰ τὸν ὑπακούουν. Μιὰ ὑψηλὴ φίλια γιομίζει πολὺ καλλίτερα, παρὰ μιὰ κοινὴ καὶ ἰσοτιμῆ· ἡ καρδιὰ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι μεγάλη, τὰ μικρὰ πράγματα ἐπιπλέουν στὴν περιεκτικότητά της· μόνο τὰ μεγάλα σταματοῦν ἐκεῖ καὶ μένουν.

Γράφουμε συχνὰ πράγματα, πού τ' ἀποδείχνουμε μόνο ἂν ἀναγκάσουμε ὄλους νὰ μελετήσουν τὸν ἑαυτὸ τους στοχαστικά καὶ νὰ βροῦν τὴν ἀλήθεια, γιὰ τὴν ὁποία μιλοῦμε. Σὲ τοῦτο συνίσταται ἢ δύναμη τῶν ἀποδείξεων γιὰ ὅ,τι λέγω.

Ὅταν ἕνας ἄνθρωπος εἶναι ἀβρὸς σὲ κάποιον μέρος τοῦ πνεύματός του, τὸ εἶναι στὸν ἔρωτα. Γιατί, καθὼς πρέπει νὰ συγκλονίζεται ἀπὸ κάποιον ἀντικείμενο πού εἶναι ἔξω ἀπ' αὐτόν, ἂν ὑπάρχει κάτι, πού τὸ συχαίνονται οἱ ἰδέες του, τὸ ἀντιλαμβάνεται καὶ τὸ ἀποφεύγει. Ὁ κανόνας αὐτῆς τῆς ἀβρότητας στηρίζεται σ' ἕνα ἀγνό, εὐγενικό καὶ ὑψηλὸ λόγο: ἔτσι μποροῦμε νὰ νομίζουμε πὼς εἴμαστε ἀβροί, χωρὶς πραγματικά νὰ εἴμαστε, κι' οἱ ἄλλοι ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ μᾶς καταδικάσουν: ἐνῶ γιὰ τὴν ὁμορφιὰν ὁ καθένας ἔχει τὸν κυρίαρχο κανόνα του, ἀνεξάρτητο ἀπὸ τὸν κόνονα τῶν ἄλλων. Ὡστόσο, ἀνάμεσα σὸ νὰ εἴμαστε ἀβροί καὶ νὰ μὴν εἴμαστε καθόλου, πρέπει νὰ μένουμε σύμφωνοι ὅτι, ὅταν ἐπιθυμοῦμε νὰ εἴμαστε ἀβροί, δὲν ἀπέχουμε πολὺ ἀπὸ τὸ νὰ εἴμαστε ἀπόλυτα. Στὶς γυναῖκες ἀρέσει νὰ διακρίνουν μιὰν ἀβρότητα στοὺς ἄντρες· καὶ τοῦτο εἶναι, μοῦ φαίνεται, τὸ πιὸ τρυφερὸ σημεῖο γιὰ νὰ τίς κερδίσουμε: μᾶς εὐκολώνει νὰ βλέπουμε ὅτι χίλιοι ἄλλοι εἶναι περιφρονητέοι κι' ὅτι μόνο ἐμεῖς εἴμαστε ἀξιοὶ νὰ ἐκτιμηθοῦμε.

Οἱ πνευματικὲς ἀρετὲς δὲν ἀποκτιοῦνται καθόλου μὲ τὴ συνήθεια· τίς τελειοποιούμε μονάχα. Ἔτσι, εἶναι εὐκόλο νὰ ἰδοῦμε ὅτι ἡ ἀβρότητα εἶναι φυσικὸ χάρισμα κι' ὄχι ἀπόκτημα τῆς τέχνης.

Ὅσο περισσότερο πνεῦμα ἔχουμε, τόσο βρίσκουμε περισσότερες πρωτότυπες ὁμορφιές· δὲν πρέπει, ὅμως, νὰ εἴμαστε ἐρωτευμένοι· γιατί ὅταν ἀγαποῦμε, βρίσκουμε μόνο μιὰ.

Δὲ φαίνεται ὅτι, ὅσες φορές μιὰ γυναῖκα

βγαίνει ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ της γιὰ νὰ χαρακτηριστεῖ στὴν καρδιὰ τῶν ἄλλων, ἀδειάζει μιὰ θέση γιὰ τοὺς ἄλλους στὴ δικιά της; Ὡστόσο, ξέρω ἀνθρώπους πού λένε ὅτι αὐτὸ δὲν εἶναι ἀλήθεια. Θὰ τολμοῦσαμε νὰ τὸ ἀποκαλέσουμε τοῦτο ἀδικία; Εἶναι φυσικὸ ν' ἀποδίνουμε τόσο, ὅσο πήραμε.

Ἡ προσήλωσις στὴν ἴδια σκέψη κουράζει καὶ καταστρέφει τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου. Γι' αὐτὸ, γιὰ νὰ εἶναι στέρεη καὶ νὰ διαρκέσει ἢ εὐχαρίστησις τοῦ ἔρωτα, πρέπει καμμιὰ φορά νὰ μὴ ξέρουμε ὅτι ἀγαποῦμε· καὶ τοῦτο δὲ σημαίνει ὅτι κάνουμε ἀπιστία, γιατί δὲν ἀγαποῦμε ἄλλο πρόσωπο· εἶναι ὅτι ξαναπαίρνουμε δύναμη γιὰ ν' ἀγαπήσουμε καλύτερα. Τοῦτο γίνεται χωρὶς νὰ τὸ σκεφθοῦμε· τὸ πνεῦμα φέρνεται σ' αὐτὸ μόνο του· ἢ φύση τὸ θέλει· τὸ διατάσσει. Πρέπει ὡστόσο νὰ ὁμολογήσουμε ὅτι τοῦτο εἶναι μιὰ ἄθλια συνέπεια τῆς ἀνθρώπινης φύσης, κι' ὅτι θὰ εἴμαστε πιὸ εὐτυχισμένοι, ἂν δὲν εἴμαστε ὑποχρεωμένοι ν' ἀλλάζουμε σκέψη· δὲν ὑπάρχει, ὅμως, θεραπεία.

Ἡ εὐχαρίστησις ν' ἀγαποῦμε χωρὶς νὰ τολμοῦμε νὰ τὸ ποῦμε, ἔχει τὰ βάσανά της, ἔχει ὅμως ἐπίσης καὶ τίς γλύκες της. Σὲ ποιά παραφορά δὲ βρισκόμαστε, μορφώνοντας ὅλες τίς πράξεις μας μὲ τὸ σκοπὸ ν' ἀρέσουμε σ' ἕνα πρόσωπο πού τὸ ἐκτιμοῦμε ἀπεριόριστα; Μελετοῦμε τὸν ἑαυτὸ μας κάθε μέρα γιὰ νὰ βροῦμε τὰ μέσα νὰ τὸν ἀνακαλύψουμε, καὶ ἀφιερώνουμε σὲ τοῦτο τόσο καιρὸ, ὅσο ἂν θάταν νὰ φροντίσουμε γιὰ ἐκείνη πού ἀγαποῦμε. Τὰ μάτια ἀνάβουν καὶ σβήνουν τὴν ἴδια στιγμή· καὶ μολονότι δὲ βλέπουμε φανερά νὰ τὸ προσέχει ἐκείνη, πού προξενεῖ ὅλη αὐτὴ τὴν ἀταξία, ἔχουμε ὡστόσο τὴν ἱκανοποίησις νὰ νιώθουμε ὅλες αὐτὲς τίς ἀναταραχὰς γιὰ ἕνα πρόσωπο, πού τὸ ἀξίζει τόσο πολὺ. Θὰ θέλαμε νὰ εἶχαμε ἑκατὸ γλώσσες γιὰ νὰ κάνουμε νὰ μᾶς γνωρίσει· γιατί, καθὼς δὲ μποροῦμε νὰ χρησιμοποιήσουμε τὸ λόγο, εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νὰ περιορισθοῦμε στὴν εὐγλωττία τῆς δράσης.

Ὡς ἐδῶ ἔχουμε πάντα χαρὰ, καὶ βρισκόμαστε σὲ μιὰν ἀρκετὰ μεγάλη ἀπασχόλησις. Ἔτσι, εἴμαστε εὐτυχισμένοι· γιατί τὸ μυστικὸ νὰ διατηροῦμε πάντοτε ἕνα πάθος, εἶναι νὰ μὴν ἀφίνουμε νὰ γεννηθεῖ κανένα κενὸ στὸ πνεῦμα, ὑποχρεώνοντάς το ν' ἀσχολεῖται ἀδιάκοπα μ' ὅ,τι τὸ ἐγγίζει τόσο εὐχάριστα. Ὅταν, ὅμως, ὁ ἄνθρωπος εἶναι στὴν κατάστασις πού περιέγραψα, δὲ μπορεῖ νὰ διαρκέσει πολὺ, ἐξ αἰτίας τοῦ ὅτι, ἐπειδὴ εἶναι μόνος ἡθοποιὸς σ' ἕνα πάθος ὅπου χρειάζονται ἀναγκαστικά δύο, εἶναι δύσκολο νὰ μὴν ἐξαντλήσει γρήγορα ὅλες τίς κινήσεις πού τὸν ταραίζουν.

Μολονότι μπορεῖ νὰ ναι τὸ ἴδιο πάθος, χρειάζεται κάτι καινούργιο· τὸ πνεῦμα εὐχαριστιέται σ' αὐτὸ, κι' ὁποῖος ξέρει νὰ τὸ προμηθεύσει, ξέρει ν' ἀγαπηθεῖ.

Αφού γίνει αυτός ο δρόμος, ή πληρότητα αυτή καμμιά φορά ελαττώνεται, μη παίρνοντας δε βοήθεια από το μέρος της πηγής, ξεπέφτουμε αξιοθρήνητα, και τα έχθρικά πάθη κυριεύουν μια καρδιά, που την ξεσχίζουν σε χίλια κομμάτια. Ωστόσο, μια άχτιδα ελπίδας, όσο χαμηλά κι' αν είμαστε, μάς σηκώνει τόσο ψηλά, όσο είμαστε πριν. Αυτό είναι καμμιά φορά ένα παιγνίδι που άρρσει στις γυναίκες καμμιά φορά, όμως, κάνοντας ότι συμπαθούν, έχουν πραγματικά συμπόνια. Πόσο είμαστε εύτυχισμένοι όταν συμβαίνει τουτό!

Ένας στερρός και σταθερός Έρωτας αρχίζει πάντα με την ευγλωττία της δράσης: τα μάτια έχουν σ' αυτή το καλλίτερο μέρος. Ωστόσο, πρέπει να μαντεύουμε, αλλά να μαντεύουμε καλά.

Όταν δυο πρόσωπα έχουν το ίδιο αίσημα, δε μαντεύουν καθόλου, ή τουλάχιστον υπάρχει ένα που μαντεύει τί θέλει να πει το άλλο, χωρίς αυτό το άλλο να το καταλαβαίνει ή να τολμά να το καταλάβει.

Όταν αγαπούμε, φαινόμεστε στον έαυτό μας όλοτελα διαφορετικοί απ' ό,τι είμαστε πριν. Έτσι, φανταζόμεστε ότι όλοι το προσέχουν: ωστόσο, δεν υπάρχει τίποτε πιο ψεύτικο. Έπειδή, όμως, το πάθος περιορίζει τη θέα του λογικού, δε μπορούμε να βεβαιωθούμε και είμαστε πάντα δύσπιστοι.

Όταν αγαπούμε, πείθουμε τον έαυτό μας ότι θα μπορέσουμε ν' ανακαλύψουμε το πάθος ενός άλλου: έτσι φοβόμεστε.

Όσο μεγαλύτερος είναι ο δρόμος στον Έρωτα, τόσο μεγαλύτερη ευχαρίστηση αισθάνεται ένα λεπτό πνεύμα. Υπάρχουν όρισμένα πνεύματα, που πρέπει να τους δίνουμε για πολόν καιρό ελπίδες, κι' αυτά είναι τ' άβρα πνεύματα. Υπάρχουν άλλα, που δε μπορούν ν' ανθέξουν πολόν καιρό στις δυσκολίες, κι' αυτά είναι τα πιο πρόστυχα. Τα πρώτα αγαπούν περισσότερο καιρό και με περισσότερη ευχαρίστηση: τα άλλα αγαπούν πιο γρήγορα, με περισσότερη έλευθερία, και τελειώνουν σύντομα.

Το πρώτο αποτέλεσμα του Έρωτα είναι να έμπνέει μεγάλο σεβασμό: έχουμε εύλαβεια σ' αυτό που αγαπούμε. Είναι πολύ σωστό: τίποτε πιο μεγάλο απ' αυτό δεν αναγνωρίζουμε στον κόσμο.

Οι συγγραφείς δε μπορούν να μάς πουν καλά τις κινήσεις του Έρωτα των ήρώων τους: θάπρεπε νάναι ήρωες οι ίδιοι.

Η παραπλάνηση του ν' αγαπούμε πολλά πρόσωπα ταυτόχρονα είναι τόσο τερατώδης, όσο κι' η αδικία στο πνεύμα.

Στον Έρωτα, μια σιωπή αξίζει περισσότερο από μιάν όμιλία. Είναι καλό να τα χάνουμε: υπάρχει μια ευγλωττία της σιωπής, που μπαίνει πιο βαθιά απ' ό,τι θα μπορούσε να κάνει ή όμιλία. Πόσο καλά πείθει την έρωμένη του ένας έραστής όταν τα χάνει, και πόσο πνεύμα άλλωστε έχει! Όση ζωηρότητα κι' αν έχουμε, υπάρχουν

συναντήσεις, που είναι καλό να σβήνουν. Όλ' αυτά γίνονται χωρίς κανόνα και χωρίς να τα σκεφθούμε: κι' όταν το πνεύμα το κάνει, δεν το συλλογιζόταν πριν. Από ανάγκη γίνεται τουτό.

Λατρεύουμε συχνά ό,τι δεν πιστεύει ότι λατρεύεται, και δεν παύουμε να του κρατούμε μιάν άπαραβίαστη πίστη, μολονότι δεν ξέρει τίποτε. Πρέπει, όμως, ο Έρωτας να είναι πολύ λεπτός ή πολύ άγνος.

Γνωρίζουμε το πνεύμα των ανθρώπων και, κατά συνέπεια, τα πάθη τους, από τη σύγκριση που κάνουμε του έαυτού μας με τους άλλους.

Συμφωνώ μ' εκείνον που έλεγε ότι στον Έρωτα ξεχνούμε την περιουσία μας, τους δικούς μας και τους φίλους μας: οι μεγάλες φίλιες φτάνουν ως αυτό. Εκείνο που κάνει να προχωρούμε τόσο μακριά στον Έρωτα, είναι ότι δε συλλογιζόμεστε ότι θάχουμε ανάγκη από άλλο πράμα, εκτός απ' ό,τι αγαπούμε: το πνεύμα είναι γιομάτο: δεν υπάρχει πιά θέση για τη φροντίδα, ούτε για την ανησυχία. Το πάθος δε μπορεί νάναι ώραίο χωρίς αυτή την υπερβολή: απ' αυτού προέρχεται ότι δε μάς νιάζει τί λέει ο κόσμος, που ξέρουμε κιόλας ότι δεν πρέπει να καταδικάσει τη διαγωγή μας, αφού προέρχεται από τη λογική. Υπάρχει μια πληρότητα πάθους, δε μπορεί να υπάρχει σ' αυτήν άπαρχή σκέψης.

Τό να κάνουν οι άντρες τις προτάσεις για να κερδίσουν τη φίλια μιας κυρίας, δε είναι καθόλου άποτελεσμα της συνήθειας: άλλ' όποχρέωση της φύσης.

Η λήθη αυτή που προκαλεί ο Έρωται κι' αυτή ή προσήλωση σ' ό,τι αγαπούμε γεννούν ιδιότητες που δεν είχαμε πριν. Γι' νόμαστε υπέροχοι, χωρίς να το υπήρξαμ ποτέ. Ακόμα κι' ένας φιλάργυρος γίνεται γενναιοδωρος, και δε θυμάται ότι είχε ποτέ αντίθετη συνήθεια: βλέπουμε το λόγο γι' αυτό, παρατηρώντας ότι υπάρχουν πάθη που σφίγγουν την ψυχή και την κάνουν ασάλευτη, κι' ότι υπάρχουν άλλα που τη μεγαλώνουν και την κάνουν να ξεχυθεί.

Αφαίρεσαν άτοπα το όνομα λογική από τον Έρωτα και άντέταξαν τις δυο αυτές έννοιες χωρίς βάση, γιατί ο Έρωτας κι' ή λογική είναι το ίδιο πράμα. Είναι μη όρμη από σκέψεις που τραβούν σε μια κατεύθυνση χωρίς να τα έξετάσουν όλα, είναι όμως πάντοτε μια λογική, δεν πρέπει δε, ούτε μπορούμε να ευχηθούμε νάνα διαφορετικά, γιατί θα είμαστε πολύ δυσάρεστες μηχανές. Ας μην άποκλείουμε, λοιπόν, τη λογική από τον Έρωτα, αφού είναι άχώριστη απ' αυτόν. Οι ποιητές δεν είχαν λοιπόν, δικίο να μάς περιγράψουν τον Έρωτα σαν τυφλό: πρέπει να του αφαιρέσουμε το δέσιμο και να του άποδώσουμε στο έξης την άπόλαυση των ματιών του.

Οι ψυχές, που είναι ικανές για τον Έρω

τα, ζητοῦν μιὰ ζωὴ μὲ δράση, πού νά ξεσπᾶ σέ καινούργια γεγονότα. Καθὼς τὸ ἐσωτερικὸ εἶναι κίνηση, πρέπει ἐπίσης νά ναι καὶ τὸ ἐξωτερικὸ, αὐτὸς δὲ ὁ τρόπος ζωῆς εἶναι μιὰ θαυμάσια πορεία πρὸς τὸ πάθος. Ἄπ' αὐτοῦ προέρχεται ὅτι οἱ ἀυλικοὶ εἶναι πιὸ εὐπρόσδεκτοι στὸν ἔρωτα παρά οἱ ἀστοί, γιατί οἱ πρῶτοι εἶναι δλοφωτιά, οἱ δὲ ἄλλοι κάνουν μιὰ ζωὴ πού ἡ ὁμοιομορφία τῆς δὲν ἔχει τίποτε πού νά κάνει ἐντύπωση: ἡ θεελλώδης ζωὴ καταπλήσσει, θαμπώνει καὶ διαπερνᾷ.

Φαίνεται νάχοῦμε ὀλότελα ἄλλη ψυχὴ ὅταν ἀγαποῦμε κι' ὅταν δὲν ἀγαποῦμε· ἐξυφωνόμαστε μ' αὐτὸ τὸ πάθος καὶ γενόμαστε ὅλο μέγαλειο, πρέπει, λοιπόν, ὄλα τ' ἄλλα νάναί ἀνάλογα· διαφορετικὰ, δὲν ταιριάζουν καὶ κατὰ συνέπεια εἶναι δυσᾶρεστα.

Τὸ εὐχάριστο καὶ τὸ ὠραῖο εἶναι τὸ ἴδιο πρᾶγμα, ὄλος ὁ κόσμος τὸ ξέρει. Ἐννοῶ γιὰ τὴν ἠθικὴ ὁμορφιά, πού συνίσταται στὰ λόγια καὶ στὶς ἐξωτερικὲς πράξεις. Ἐχοῦμε, βέβαια, ἓνα κανόνα γιὰ νά γίνουμε εὐχάριστοι· ὡστόσο εἶναι ἀναγκαῖα σὲ τοῦτο ἡ διάθεση τοῦ κορμιοῦ· ἀλλὰ δὲ μπορεῖ ν' ἀποκτηθεῖ.

Οἱ ἄνθρωποι σχημάτισαν πρόθυμα γιὰ τὸ εὐχάριστο μιὰν ἰδέα τόσο ὕψηλῃ, πού κανένας δὲ μπορεῖ νά τῆ φτάσει. Ἄς κρίνουμε γι' αὐτὸ καλλίτερα κι' ἄς ποῦμε ὅτι εἶναι ἡ φυσικότητα μὲ μιὰν εὐκολία καὶ μιὰ ζωηρότητα πνεύματος, πού κάνουν κατὰπληξῆ. Στὸν ἔρωτα οἱ δυὸ αὐτὲς ἰδιότητες εἶναι ἀναγκαῖες: δὲ χρειάζεται τίποτε τὸ βεβιασμένο καὶ μολαταῦτα δὲ χρειάζεται καθόλου βραδύτητα. Ἡ συνήθεια δίνει τὰ ὑπόλοιπα.

Ὁ σεβασμὸς κι' ὁ ἔρωτας πρέπει νάναί τόσο καλά ἀνάλογοι, ὥστε νά ἀλληλοσυγκρατοῦνται, χωρὶς ὁ σεβασμὸς αὐτὸς νά πνίγει τὸν ἔρωτα.

Οἱ μεγάλες ψυχὲς δὲν εἶναι ἐκεῖνες πού ἀγαποῦν συχνότερα· μιλῶ γιὰ τὸν ὀρητικὸν ἔρωτα: χρειάζεται μιὰ πλήμμουρα πάθους γιὰ νά τις συγκλονίσει καὶ νά τις γιομίσει. Ὅταν, ὅμως, ἀρχίζουν ν' ἀγαποῦν, ἀγαποῦν πολὺ καλλίτερα.

Λένε ὅτι ὑπάρχουν ἔθνη πιὸ ἐρωτικά ἀπὸ ἄλλα· δὲν εἶναι σωστὴ διατύπωση, ἡ τουλάχιστο δὲν εἶναι τοῦτο ἀλήθεια ἀπὸ κάθε πλευρά. Ἐφόσον ὁ ἔρωτας συνίσταται σὲ μιὰν ἀφοσίωση σκέψης, εἶναι βέβαιον ὅτι πρέπει νά εἶναι ὁ ἴδιος σ' ὄλη τῆ Γῆ. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι, ἐφ' ὅσον τελειώνει ἄλλοῦ κι' ὄχι στὴ σκέψη, τὸ κλίμα μπορεῖ νά προσθέσει κάτι, ἀλλὰ τοῦτο μόνο στὸ κορμί.

Συμβαίνει στὸν ἔρωτα ὅ,τι καὶ στὴν ὀρθοφροσύνη· καθὼς νομίζουμε ὅτι ἔχοῦμε ὄσο πνεῦμα κι' ἓνας ἄλλος, νομίζουμε ἐπίσης ὅτι ἀγαποῦμε τὸ ἴδιο. Μολαταῦτα, ὅταν βλέπουμε μακρύτερα, ἀγαποῦμε καὶ τὰ

ἐλάχιστα ἀκόμα, πρᾶγμα πού δὲν εἶναι δυνατὸ στοὺς ἄλλους. Πρέπει νάναί κανένας πολὺ λεπτὸς γιὰ νά παρατηρήσει αὐτὴ τὴ διαφορὰ.

Δύσκολα μπορεῖ νά προσποιηθεῖ κανεὶς ὅτι ἀγαπᾷ, χωρὶς νά εἶναι σχεδὸν ἐρωτευμένος ἢ τουλάχιστο ν' ἀγαπᾷ κάποιον· γιατί χρειάζεται νάχει τὸ πνεῦμα καὶ τις σκέψεις τοῦ ἔρωτα γι' αὐτὴ τὴν προσποίηση, ὑπάρχει δὲ τρόπος νά ὀμιλεῖ καλά χωρὶς αὐτά; Ἡ ἀλήθεια τῶν παθῶν δὲ μεταμφιέζεται τόσο εὐκολα, ὄσο οἱ σοβαρὲς ἀλήθειες. Χρειάζεται φωτιά, δραστηριότητα καὶ ἓνα φυσικὸ καὶ γρήγορο παιχνίδι τοῦ πνεύματος γιὰ τὴν πρώτη· οἱ ἄλλες κρύβονται μὲ τὴ βραδύτητα καὶ τὴν εὐλυγισία, πού γίνεται εὐκολώτερα.

Ὅταν εἶμαστε μακριὰ ἀπ' ὅ,τι ἀγαποῦμε, παίρνουμε τὴν ἀπόφαση νά κάνουμε ἢ νά ποῦμε πολλὰ πράγματα· ὅταν, ὅμως, εἶμαστε κοντά, εἶμαστε ἀναποφάσιστοι. Ἄπὸ ποῦ προέρχεται τοῦτο; Ἄπὸ τὸ ὅτι, ὅταν εἶμαστε μακριὰ, τὸ λογικὸ δὲν εἶναι τόσο ταραγμένο, ταραζεται ὅμως παράξενα μπροστά στὸ ἀντικείμενο: γιὰ τὴν ἀπόφαση, ὅμως, χρειάζεται σταθερότητα, πού καταστρέφεται ἀπὸ τὴν ταραχὴ.

Στὸν ἔρωτα δὲν τολμοῦμε νά ριψοκινδυνεύουμε, γιατί φοβόμαστε μὴ τὰ χάσουμε ὄλα: πρέπει ὡστόσο νά προχωροῦμε, ποιὸς ὅμως μπορεῖ νά πει ὄς ποῦ; Τρέμουμε πάντα ὄς ὄτου βροῦμε αὐτὸ τὸ σημεῖο. Ἡ σύνεση δὲν κάνει τίποτε γιὰ νά κρατηθοῦμε ἐκεῖ, ὅταν τῶχοῦμε βρεῖ.

Τὴ μεγαλύτερη ἀμηχανία μᾶς προκαλεῖ τὸ νάμαστε ἐρωτευμένοι καὶ νά βλέπουμε κάτι εὐνοϊκὸ γιὰ μᾶς, χωρὶς νά τολμοῦμε νά τὸ πιστέψουμε: μᾶς πολεμοῦν ταυτόχρονα ἡ ἐλπίδα κι' ὁ φόβος. Στὸ τέλος, ὅμως, ὁ τελευταῖος νικᾷ τὴν πρώτη.

Ὅταν ἀγαποῦμε δυνατὰ, εἶναι πάντα κάτι καινούργιο τὸ νά βλέπουμε τὸ ἀγαπημένο πρόσωπο· ἔπειτα ἀπὸ μιὰ στιγμή ἀπουσίας, βρίσκουμε ὅτι τὸ ἀποθυμᾷ ἡ καρδιά μας. Τί χαρὰ νά τὸ ξαναβροῦμε! νιώθουμε ἀμέσως νά σταματοῦν οἱ ἀνησυχίες. Πρέπει ὡστόσο ὁ ἔρωτας αὐτὸς νάναί κίβλας ἀρκετὰ προχωρημένος· γιατί ὅταν εἶναι νεογέννητος καὶ δὲν ἔχοῦμε κάνει καμμιὰ πρόοδο, νοιώθουμε βέβαια ἓνα σταμάτημα ἀνησυχῶν, ἀλλ' ἔρχονται κατόπιν ἄλλες.

Μολονότι τὰ βάσανα διαδέχονται ἔτσι τὰ μὲν τὰ δέ, δὲν παύουμε νά εὐχόμαστε τὴν παρουσία τῆς ἐρωμένης μας μὲ τὴν ἐλπίδα νά ὀποφέρουμε λιγώτερο· ὡστόσο, ὅταν τὴ βλέπουμε, νομίζουμε ὅτι ὀποφέρουμε περισσότερο ἀπὸ πρὶν. Τὰ περασμένα βάσανα δὲν ἐνοχλοῦν πιά, τὰ τωρινὰ κεντριζοῦν καὶ κρίνουμε ἀπ' ὅ,τι μᾶς θίγει. Ἐνας ἐραστής σ' αὐτὴ τὴν κατάσταση δὲν εἶναι ἀξίος γιὰ συμπόνια;